

TÉL

HERCEG JÁNOS

Azon a télen gyakran húztak át fölöttünk a vadludak. Északról jöttek és délen tűntek el, s utána sűrű pelyhekben esni kezdett a hó. Befújta az utakat, s akkora volt a csend, hogy elvesztek benne a döngő léptek, s a kántor énekét még a falu végén is hallani lehetett, ahogy a hajnali misékre nyitották a templom ajtaját jámbor asszonyok.

Ebben a lélekdermesztő télben állított be hozzánk Nina Afinova. Nagy, fekete kendőbe burkolózva, mint a parasztlányok. Jó estét kívánt, pedig még világosság volt, délután, és csengő hangjával úgy megtelt az egész ház, hogy egyszerre elfelejtettük a telet, a hideget és a falusi magányt, amely pedig oly nyomasztóan tudott rátelepedni az emberre tavaszig.

— Szent Isten! — kiállt fel anyánk, s megdöbbenésében összecsapta a kezét, Zsizi meg abbahagyta a Chopin-szonátát, amely az imént még a hangok selymes ködével lepett be mindent körülöttünk.

— Ilyen időben! — folytatta anyánk. — Mi jutott eszedbe, ilyenkor útra kelni? A kutyát sem kergeti ki a gazdája ebben a zimankóban!

— Bocsánat, madame — felelte a lány, és a hangja csengése egészen mélyre szállt, egyszerre lett panaszos és könyörgő —, talán összetéveszt valakivel. És ismételten bocsánatot kérek, hogy ismeretlenül berontottam...

— Jaj, persze, persze! — mentegetőzött anyánk magához térve. — Azt hittem, a húgom érkezett Bécsből, és a kocsija elakadt az úton. Tessék, tessék!

— Kata! — kiáltotta aztán hátrafordulva, s ha lassan csoszogva is, de kisvártatva megjelent mégis a vén cseléd, hogy lesegítse

havas nagykendőjét a vendégről, és körülnézett, hogy a poggyászatát is elvigye, ahogy illik.

De Nina Afinovának nem volt semmije. Üres kézzel érkezett, s míg más azonnal megmagyarázta volna a merőben furcsa szituációt, ő helyett hangos és vidám hangulatának adott kifejezést hosszan áradozva:

— Milyen gyönyörű itt minden, madame! Mikor megpillantottam ezt a kedves és barátságos kúriát ezzel a négy hatalmas fenővel a bejárat két oldalán, nem bírtam magammal. Egyszerre úgy éreztem, haza érkeztem végre.

Mindezt nevetve mondta és boldogan, miközben mibennünk nőttön nőtt a nyugtalanság, hogy ki ő, és honnan toppant közénk, és egyáltalán mit akar. Rejtélyes megjelenését még csak fokozta a szépsége s az a tulajdonképpen meg sem határozható bűbáj, amely meglepetésünk ellenére körülengett bennünket.

— Meg kell elégednie az egyszerű vacsorával, kedves Nina — mondta anyánk, amikor asztalhoz ültünk, és az öreg cseléd pártával a fején, mintha legalább harminc évvel visszament volna az időben, elébünk tette a hatalmas meissenai tálban citromkarikákkal díszítve a vadnyulat sötétvörös áfonyával.

— A fiam lőtte! — tette még hozzá, mire Nina Afinova melegen rám emelte seprős szempillái alól a tekintetét. — Az embernek bele kell törődnie, hogy itt a világon semmi sem kapható. Be kell érni, amivel a jó isten ajándékozza meg a szegény vidéki embereket.

— Hát, ami azt illeti, ismerjük be, a jó isten igazán bőkezűen ajándékozza meg az itteni embereket! — jegyezte meg nevetve Nina Afinova, és szegény anyánk nem hallotta ki szavaiból a finom gúnyt. Ha lett volna bátorságom hozzá, be kellett volna vallanom, hogy ez a halk fölénye a lánynak még kicsit bántott is engem, mindebből azonban semmi sem maradt, mert máris felém fordult megint, és csodálkozva húzta fel a szemöldökét:

— Puskával járja a mezőt? Mikor megy megint? Elkísérném! Közben a vacsora végére értünk, átvonultunk a szalonba, és Zsizi Nina Afinova kérésére újra a zongorához ült. Engem pedig úgy meglepett a kijelentése, hogy a legegyszerűbb udvariassági frázist sem voltam képes kinyögni, mennyire boldoggá tesz, ha velem jön vadászni.

— Jól utazott? — kérdezte anyám fojtott izgalommal, s mint-

ha éles tekintetével valósággal célba vette volna a lányt. — Ilyen időben!

— Ó, igen! — nevette el magát Nina Afinova. — Én mindig jól utazom. Tavaly nyáron éjfélkor érkeztem Madridba, s még világos volt. Gépünk két óra alatt tette meg az utat, ami eléggé igénybe veszi az ember szervezetét tíz kilométer magasságban a felhők fölött, én azonban oly friss voltam, hogy hallani sem akartam a lefekvésről. Barátom fáradt volt, elcsigázott, kedvetlenül botorkált mellettem az esti forgatagban, amelyben azonban maradt annyi hely, hogy egy lány kasztanyettáját rázva énekeljen, s lovagja gitáron halkán kísérje. Végül velük énekelt az egész tömeg. Én is.

Akkor vettem kicsit jobban szemügyre Nina Afinovát. Talán mert a barátját említette sans gêne, s az ilyesmitől minden férfi önérzete felborzolódik valamennyire. Arca egy gondolattal szélesebb volt, mint amennyit alakjának harmóniája megengedett, nagy és sötét szeme azonban, mint a ragadozó vadé, oly éles fénnel ragyogott, hogy ez az árnyalati aránytalanság még valami izgalmas ellentmondást is adott egész lényének. Nem volt hát szabályos szépség. De én mindig is utáltam a babaarcú nőket. Haja hosszan előre fésülve félig eltakarta erős homlokát.

— Majd Zsizi gondoskodik magáról, drágám! — mondta anyánk, és felállt, hogy a szobájába vonuljon. De a tekintetével intett nekem, úgyhogy követnem kellett. A végsőkéig felindultan fordult felém odakinn:

— Vigyázz, hogy viselkedsz ezzel a ... nem is tudom, minek nevezzem! Mert hogy nem tisztességes szándékkal jött, abban biztos vagyok! Besúgó, provokálni akar? És aztán meghurcolni bennünket? Ilyen időben! Hallatlan!

— Ugyan, mi jut eszedbe! — próbáltam erélyesen eloszlatni aggodalmát, megmagyarázhatatlanul szolidaritást vállalva a lánynyal, mintha cinkosa lettem volna, s ezen később magam is csodálkoztam. — Nagyvilágiasságában kicsit felszabadult és szeszélyes... De nyugodj meg, semmi okunk sincs aggódni. Én még érdekesnek is találom...

— Érdekesnek? — nézett nagyot anyánk. — Te megőrültél! Betoppanni ekkora hófúvásban egy ismeretlen vidéki házba, s még csak egy halk pardont sem ejtve minősíthetetlen megjelenése miatt...

— Bocsánatot kért! — feleltem ingerülten. — Nekem még tesszik is ez a rejtélyes megjelenése. Mindenesetre várd meg a végét! Sarkon fordultam, és otthagytam.

Amikor visszamentem, már ő ült a zongoránál. Halkan játszott egy egyszerű kis népdalt, amelyeneket talán az orosz mezőkön énekeltek gyerekkorában, ha ugyan egyáltalán igaz volt, hogy Nina Afinovának hívják. Együgyű kis dal volt, arról szólt, hogy három levele van a lóherének, s három szeretője a szegény legénynek. Mert a dallamot kipötyögtetve még halkan énekelte is a szövegét, felém fordulva, mintha Zsizi a világon se lett volna. Három szeretője a szegény legénynek... Volt ebben valami dacos lelkesedés és ugyanakkor az a csendes mélabú, amely szomorúan rácáfol minderre, hogy csak álom és ábránd az egész. Nagyon szép volt. S az ablak függönyén látni lehetett, hogy odakinn a holdfényben sűrűn esik a hó.

— Ha fáradt vagy, te is lefekhetsz! — mondta Zsizsinek nevetlenül és durván, mint amikor az ember nyers indulatainak engedve minden udvariasságról megfeledkezik. — Majd én elszórazotatom a vendégünket, amíg maga is nem kíván lefeküdni.

— Kata már biztosan meg is vetette az ágyát — felelte Zsizi feléje fordulva engedelmesen, s ez minden képtelenségében oly természetesnek tűnt. — Reggel pedig maradjon az ágyban ameddig kedve tartja. Jó éjszakát.

„Három szeretője a szegény legénynek” — dúdolta Nina Afionova, és messze nézett, ki, a hóesésbe, vagy talán még messzebb, a gyerekkorába, s így dúdolt és zümmögött bele az éjszakába, úgyhogy nem bírtam ki tovább, a zongorához léptem, átöleltem, magammal szembefordítottam, s így álltam vele sokáig. „Ki vagy?” — kellett volna kérdeznem most már minden európai viselkedés félretéve, mint amikor az éjszakai erdőben találkozik két vadidegen ember. Mert minden rettenetesen erős vonzása ellenére oly idegen és ismeretlen volt, hogy már ez is a végsőkéig felizgatott.

De nem kérdeztem semmit, és ő is hallgatott. Szomorúan nézett a szemembe, úgyhogy nem mondhattam mást, csak elragadtatásomnak adhattam hangot:

— Édes! Gyönyörű!

És szájon csókoltam.

Éppen csak a szemét hunyta le egy pillanatra, de mozdulatlan maradt.

— Beszélj! — kiáltottam rá eszemet veszítve. — Nem azt aka-

rom tudni, hogy ki vagy, és honnan jössz, de mondj valamit magadról mégis, mert ebbe az ember beleőrül, ha ilyen titokzatos vagy.

Nem felelt. Kinn változatlanul esett a hó, csak sejteni lehetett a csillagokat a sötét felhők fölött, s ebben a dermedt hóesésben a rabok menetét látni valahol a messzi orosz hómezőkön a cári katonák között Szibéria felé vonulva s a forradalom angyalainak énekétől kísérve az időtlenségben.

Hogy mindez meddig tartott, nem tudom. De mintha már hajnalodott volna, s ahogy eltűnt a látomás, s magától megzendült egy húr a csendben, ahogy még mindig egymást átölelve álltunk, kinyílt mögöttünk az ajtó, és megjelent hosszú, fehér hálóköntőseben, kezében magasra tartott, égő gyertyával anyám:

— Még mindig ébren vannak? Nemsokára reggel lesz!

— Igen, megyek is majd mindjárt! — mondta Nina Afinova, és lassú mozdulattal lefejtette magáról a karjaimat. — Bizonyára várnak is már!

— Nem azért mondom! — felelte erre anyám még mindig magasra emelve az égő gyertyát, mint valami élő kísértetet. — Sőt, nagyon kedves volt, hogy eszébe jutottunk! Csak meg ne hűljön valahogy ebben a hidegben! És csókolom a kedves mamáját ismeretlenül is! Majd a fiam elkíséri!

Mintha legalábbis vonathoz kellett volna kísérem ebben a havas derengésben, s aztán egy darabig még utánamenni annak a vonatnak, amíg ő az ablakból visszanéz rám.

De akkor valaki megdöngötte a bejárati ajtót, és Nina Afinova felállt, s anélkül, hogy elköszönt volna, ránk se nézve kifelé indult. Úgy, ahogy volt, világoskék selyemblúzban, redőkbe rakott szoknyában, mint a kislányok, pedig mintha nagykendőbe bugyolálva jött volna, akár a parasztlányok, s vastagon állt rajta a hó.

— Isten veled, drágám! — kiáltottam fel a búcsúnak megfelelő pátosszal, ha ugyan egyáltalán elhagyhatta hang a számat.

Odakinn mintha egy nyitott szán várta volna, csengős lovak rekedt horkanásával, s ő könnyedén fellépett arra a szánra, míg anyám változatlanul ott állt az ajtóban, s gyertyája lángjába belekapott a szél.

— Isten veled, drága Nina Afinova! — kiáltottam még utána, pedig már eltűnt a szemem elől, s nem maradt utána más, csak a tél sűrű, valószínűtlen hóesése, mint egy álom, amelybe az emlékei ringatják az embert.